

Motion till riksdagen 2012/13: MJ245

av **Helena Leander m.fl. (MP)**

Bästräsk nationalpark

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta Bästräsk nationalpark enligt Naturvårdsverkets plan.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att följande två stycken bör återinföras i början av 9 kap. 6 a § miljöbalken: ”Vid prövning av en ansökan om tillstånd till täkt ska behovet av det material som kan utvinnas vägas mot de skador på djur- och växtlivet och på miljön i övrigt som täkten kan befaras orsaka. Tillstånd får inte lämnas till en täkt som kan befaras försämra livsbetingelserna för någon djur- och växtart som är hotad, sällsynt eller i övrigt hänsynskrävande. Vid prövning av en ansökan om tillstånd till täkt av matjord ska behovet av bruksbar jordbruksmark beaktas.”
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka skyddet för biologisk mångfald i miljöbalken också vid andra verksamheter än täkter.

Motivering

I Naturvårdsverkets senaste nationalparksplan från 2008 föreslås inrättandet av ett antal nya och utvidgandet av ett antal gamla nationalparker. Utan att vilja förringa vikten av de andra förslagen kommer vi i denna motion att fokusera med det förslag som vi ser som mest akut angeläget, nämligen Bästräsk. Det är också en av de nya nationalparker som verket lyfter fram som mest angelägna i sin genomförandeplan för 2009–2013.

Den föreslagna nationalparken omfattar sjön Bästräsk på norra Gotland med omgivande hållmarker och skogar. Området sträcker sig från en smal remsa utanför Stenkusten vid Östersjön till Fårösundsvägen och omfattar cirka 5 000 hektar. Inom området finns två naturreservat, Bästräsk och

Fel! Okänt namn på

Bräntings Haid. Här finns också två områden om 800 hektar, som ingår i Natura 2000, EU:s nätverk av skyddad natur. Hela området är av riksintresse för naturvården.

Bästräsk med omgivningarna består av omfattande, ostörda hällmarks- och våtmarkskomplex samt skogar och sjöar med rik biologisk mångfald, bland annat många rödlistade arter. Liknande natur finns på andra delar av Gotland, men är inte av samma klass vad gäller väl utvecklade naturtyper i mosaiker samt vad avser graden av orördhet. Naturvårdsverket bedömer att området är det främsta i sitt slag på Gotland och i Sverige och torde därmed vara unikt i ett europeiskt perspektiv.

Själva sjön Bästräsk är drygt 700 hektar stor och intressant som en näringsfattig klarvattensjö, så kallat bleketräsk. Den har grönaktigt vatten och är grund med ett största vattendjup om 5 meter. På öar häckar flera hundra par ejder och Bästräsk har god tillgång av bland annat flodkräfta och sik.

Berggrunden i området består av kalksten. Kalkstenen ligger bar eller med tunt jordtäckte, vilket gett upphov till alvarmarker med inslag av blekeutfällning och uppfrysningmönster. De öppna alvarerna bildar vackert mosaik med kärr, fuktängar, våtar, agmyrar, småsjöar och tallskog inom ett milslångt område med väst-östlig utsträckning.

Växtligheten på alvarmarken har typiska arter som gul och vit fetknopp, blodnäva, solvända, baktimjan med mera. De under våren vattenfyllda våtarna övergår på sommaren till fuktängar eller torra ängar. Våtarna hyser örter som ängsnycklar, brudsporre, slätterblomma, tätört och majviva.

Agmyrarna innehåller bland annat orkidéer. Några örter som bara finns på Gotland är brun ögontröst och gaffelfibbla. Det är en viktig lokal för insekter, bland annat fjärilar och vedlevande skalbaggar. Av typiska fågelarter kan nämnas trädlärka, nattskärna och skogsduva, men även rovfåglar som ängshök, kungs- och havsörn hör till områdets fauna.

När Naturvårdsverket la fram sin plan framhöll man särskilt områdets vildmarksartade och orörda karaktär, med odikade våtmarker och gammal naturskog med oerhört många skogliga nyckelbiotoper. Denna orördhet är nu starkt hotad, och har redan börjat tullas på, genom Nordkalks förberedelser för ett kalkbrott i Ojnarens skogen omedelbart nordost om Bräntings Haidens naturreservat.

De juridiska turena kring detta kalkbrott är tillräckligt snurriga för att förtjäna en egen motion. Det vi kan konstatera är att regeringens försäkran om att borttagandet 2009 av den så kallade stoppregeln i miljöbalken (9 kap. 6 a §) inte skulle minska förutsättningarna för att bevara den biologiska mångfalden var oriktig. Stoppregeln bör därför återföras. Samtidigt behövs ett liknande skydd för biologisk mångfald i miljöbalken för andra verksamheter än just täkter.

För att skydda Bästräsk och andra värdefulla naturområden krävs både ändrad lagstiftning och stärkt skydd i det aktuella fallet. Det är därför hög tid att damma av Naturvårdsverkets förslag om att inrätta Bästräsk nationalpark. En sådan nationalpark förutsätter naturligtvis att det inte blir något kalkbrott i nationalparken, vilket drastiskt skulle hota de värden nationalparken syftar till att skydda. Om inte annat bör detta regleras i föreskrifterna för

Fel! Okänt namn på

nationalparken, och kompensationsfrågan för markägaren regleras enligt gängse regler. Då hotet från kalkbrottet är överhängande bör Bästeträsk behandlas med högsta prioritet i genomförandet av nationalparksplanen, varefter man kan gå vidare med andra angelägna nationalparksförslag.

Stockholm den 28 september 2012

Helena Leander (MP)

Jonas Eriksson (MP)

Annika Lillemets (MP)

Stina Bergström (MP)

Mats Pertoft (MP)